Socialförsäkringsutskottets betänkande 1986/87:15

om invandring m. m. (prop. 1986/87:100)

SfU
1986/87:15

Propositionen

TIONDE HUVUDTITELN

Regeringen har i proposition 1986/87:100, bil. 12 (arbetsmarknadsdepartementet) under litt. D Invandring m. m. föreslagit riksdagen att

(D 1) 1. bemyndiga regeringen att besluta om de resursförstärkningar vid statens invandrarverk som utöver anvisade anslag kan erfordras för handläggning av asylärenden och mottagning av flyktingar och asylsökande,

(D 1) 2. till Statens invandrarverk för budgetåret 1987/88 anvisa ett förslagsanslag av 82 558 000 kr.,

(D 2) till Informationsverksamhet för budgetåret 1987/88 anvisa ett reservationsanslag av 10 250 000 kr.,

(D 3) till Åtgärder för invandrare för budgetåret 1987/88 anvisa ett reservationsanslag av 12 189 000 kr.,

(D 4) till Översättningsservice för budgetåret 1987/88 anvisa ett förslagsanslag av 200 000 kr.,

(D 5) 1. bemyndiga regeringen att vid behov besluta om att inrätta ytterligare permanenta utredningsförläggningar för asylsökande i enlighet med de riktlinjer som har förordats,

(D 5) 2. till Överföring och mottagning av flyktingar m. m. för budgetåret 1987/88 anvisa ett förslagsanslag av 411 000 000 kr.,

(D 6) till Ersättning till kommunerna för åtgärder för flyktingar m. m. för budgetåret 1987/88 anvisa ett förslagsanslag av 785 100 000 kr.,

(D 7) till Ombudsmannen mot etnisk diskriminering m. m. för budgetåret 1987/88 anvisa ett förslagsanslag av 1 911 000 kr.

Motioner väckta under allmänna motionstiden 1986/87

1986/87:Sf501 av Sonja Rembo och Anita Bråkenhielm (m) vari yrkas att riksdagen beslutar begära att regeringen vidtar sådana förändringar i utlänningsförordningen att flykting kan erhålla temporärt arbetstillstånd under den tid utredning om uppehållstillstånd pågår.

1986/87:Sf504 av Gunnar Thollander och Ingrid Andersson (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen

1 *Riksdagen 1986/87. 11 saml. Nr 15*

Rättelse: S. 21 res. 1, s. 22 res. 3, s. 27 res. 13, s. 29 res. 16 och s. 30 res. 19 Namn tillkommit

anförts om behovet för flyktingar att få tidsbegränsat arbetstillstånd under väntetiden.

1986/87:Sf505 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari yrkas

1 (delvis). att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs om en generös och human flyktingpolitik,

3. att riksdagen av regeringen begär att flyktingkvoten för den organiserade överföringen av flyktingar till Sverige höjs till 3 000 personer per år,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att de asylsökande som finns i landet skall ha rätt till allmän sjukvård,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att beslutsmotivering alltid bör ges vid avslagsbeslut i asylärenden.

1986/87:Sf509 av Hans Göran Franck m. fl. (s) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som angetts i motionen om behovet av utökad flyktingkvot,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen angetts om behovet av förbättrade bestämmelser och insatser för flyktingåtervändande till hemländer.

1986/87:Sf510 av Hans Göran Franck m. fl. (s) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär förslag om snabb handläggning av asylärenden enligt vad som anges i motionen.

1986/87:Sf511 av Margareta Palmqvist och Ulla-Britt Åbark (s) vari yrkas att riksdagen hos regeringen anhåller att invandrarverket får i uppdrag att ändra reglerna för ansökan om särskilt bidrag till folkrörelser för opinions- och kontaktverksamhet inom flyktingmottagningen i kommunerna, så att organisationen kan lämna ansökan till invandrarverket.

1986/87:Sf512 av Margareta Palmqvist m. fl. (s) vari yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om förbättringar för flyktingbarnen under vistelse på förläggning.

1986/87:Sf513 av Rune Backlund m. fl. (c) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som anförts om kortare handläggningstider i asylärenden,

2. att riksdagen beslutar hos regeringen begära en översyn av gällande regler för ekonomiskt bistånd till flyktingar som vistas i kommunerna,

3. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som anförts om åtgärder för flyktingbarnen.

1986/87:Sf514 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari yrkas

1. att riksdagen för budgetåret 1987/88 under tionde huvudtiteln D 2 Informationsverksamheten beslutar anvisa 1 000 000 kr. utöver regeringens förslag avseende invandrarverkets informationsverksamhet,

2. att riksdagen för budgetåret 1987/88 under tionde huvudtiteln D 3 Åtgärder för invandrare beslutar anvisa 3 000 000 kr. utöver regeringens förslag avseende Bidrag till den centrala verksamheten vid invandrarnas riksorganisationer,

3. att riksdagen för budgetåret 1987/88 under tionde huvudtiteln D 3 Åtgärder för invandrare beslutar anvisa 2 000 000 kr. utöver regeringens förslag avseende Bidrag till vissa avgränsade projekt,

4. att riksdagen för budgetåret 1987/88 under tionde huvudtiteln D 3 Åtgärder för invandrare beslutar anvisa 2 000 000 kr. avseende stöd till verksamhet bland invandrarkvinnor inom invandrarorganisationerna,

5. att riksdagen för budgetåret 1987/88 under tionde huvudtiteln D 1 Statens invandrarverk beslutar anvisa 25 000 000 kr. utöver regeringens förslag,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att fortsatt ekonomiskt stöd bör utgå till SIO:s kansli i syfte att garantera dess samordnade funktioner.

1986/87:Sf515 av Görel Bohlin (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts beträffande placeringen av flyktingsluss för ankommande flyktingar via Arlanda.

1986/87:Sf516 av Bengt Westerberg m. fl. (fp) vari yrkas

7. att riksdagen beslutar att beslut om politisk asyl förses med motivering av skälen för beslutet,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs om skyndsamt verkställande av det tidigare riksdagsbeslutet om publicering av praxis,

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs om bättre utredningar av barnens situation i asylärenden,

12. att riksdagen beslutar att anslå 13 289 000 kr. på anslaget D 3 för att skapa utrymme för ett specialteam för flyktingbarn vid PBU,

15. att riksdagen hos regeringen begär en plan för tillfälliga lösningar vid tidpunkter då flyktingmottagningarna får för stor belastning,

16. att riksdagen beslutar höja flyktingkvoten för 1987/88 till 1 500 personer,

17. att riksdagen beslutar anslå 413 000 000 kr. på anslaget D 5,

18. att riksdagen beslutar anslå 789 900 000 kr. på anslaget D 6,

19. att riksdagen beslutar anslå 94 456 000 kr. på anslaget D 1 för att bl. a. möjliggöra inrättande av 34 tjänster hos SIV utöver regeringens förslag,

20. att riksdagen hos regeringen begär förslag för att korta handläggningstiderna i asylärenden,

21. att riksdagen hos regeringen begär förslag om slopande av hindren för flyktingar som önskar arbeta under väntetiden.

1986/87:Sf517 av Per Arne Aglert och Bengt Harding Olson (fp) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär att de synpunkter som anförs i motionen skall beaktas av SIV och arbetsmarknadsdepartementet och i den utredning som invandrarministern aviserat.

1986/87:Sf518 av Siw Persson (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om rätt för flyktingar att omedelbart vid ankomsten till Sverige söka arbete.

1986/87:Sf519 av Rune Backlund m. fl. (c) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att till D 3 Åtgärder för invandrare anvisa ett reservationsanslag av 14 999 000 kr.,

2. att riksdagen hos regeringen begär förslag om ny utformning av organisationsstödet i enlighet med vad som anförts i motionen.

1986/87:Sf520 av Berndt Ekholm (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om studier och praktik inom näringsliv och offentlig sektor för asylsökande i väntan på beslut om uppehållstillstånd.

1986/87:Sf521 av Nils Carlshamre m. fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen vid behandlingen av proposition 1986/87:100, bilaga 12, beslutar att för budgetåret 1987/88 under anslaget D 1 Statens invandrarverk anvisa 90 420 000 kr.,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att den specialgrupp inom arbetsmarknadsdepartementet, som förordnats att handlägga tillståndsärenden, fr. o. m. den 1 april får i uppgift att biträda invandrarverket med att avverka ärendebalansen,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att de statliga bidragen till kommunernas insatser för flyktingar slås ihop i syfte att möjliggöra ett snabbare inträde på arbetsmarknaden,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att bosättningsbidrag för flyktingar bör ersättas med bosättningslån,

6. att riksdagen hos regeringen begär utredning och förslag syftande till tvåmansbeslut vid invandrarverkets handläggning av asylärenden.

1986/87:Sf522 (delvis) av Erkki Tammenoksa och Oskar Lindkvist (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om en förbättrad flyktingpolitik.

1986/87:Sf524 av Sture Thun m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär en översyn av reglerna för ersättning till kommunerna för utgivet bistånd till flyktingar.

1986/87:Sf525 av Alf Svensson (c) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att hos regeringen begära förslag om hur ett ökat antal flyktingar kunde tas emot,

2. att riksdagen beslutar att hos regeringen begära förslag om ökade resurser för handläggning av asylärenden,

5. att riksdagen beslutar att hos regeringen begära förslag om skyldighet för statens invandrarverk att under en period välja ut ett antal avvisningsfall och följa de avvisades öden,

9. att riksdagen beslutar att hos regeringen begära förslag om större möjlighet för kommunerna att i samverkan disponera statsbidrag för flyktinginsatser över kommungränserna, t. ex. när det gäller anskaffande av bostäder,

10. att riksdagen beslutar att hos regeringen begära förslag om inrättande av praktikplatser vid arbetsplatser i syfte att bereda asylsökande meningsfull sysselsättning under utredningstiden.

D 1. Statens invandrarverk

Statens invandrarverk (SIV) är central förvaltningsmyndighet för invandrar- och medborgarskapsfrågor i den mån de inte ankommer på annan myndighet. Verket utövar bl. a. ledningen av utlänningskontrollen enligt 2 § utlänningslagen samt som central utlänningsmyndighet den kontroll som regleras i medborgarskapslagstiftningen eller annan författning. Verket har också huvudansvaret för överföring och mottagning av flyktingar och för mottagning av asylsökande. Verket skall vidare fortlöpande bevaka behovet av samt föreslå och samordna åtgärder till förmån för invandrare och språkliga minoriteter.

Invandrarverket leds av en styrelse. Chef för verket är en generaldirektör som även är styrelsens ordförande. Inom verket finns fem byråer. Dessa är tillståndsbyrån, medborgarskapsbyrån, samordningsbyrån, informationsbyrån och administrativa byrån. Dessutom finns en registerenhet.

I budgetpropositionen föreslås att till Statens invandrarverk för budgetåret 1987/88 skall anvisas ett förslagsanslag av 82 558 000 kr.

I propositionen framhålls att det ökade antalet asylsökande under de senaste åren inneburit en mycket stor arbetsbelastning för invandrarverket. Förutom de delar av verket som svarar för tillståndsprövningen berörs verksamheten vid samordningsbyrån, administrativa byrån och informationsbyrån av variationer i antalet asylsökande. Verkets organisation har fr. o. m. den 1 januari 1986 förstärkts med medel motsvarande 18 tjänster, varav tio för handläggning av tillståndsärenden. Därutöver har verket beviljats medel för tillfälliga förstärkningar. Trots detta, interna rationaliseringar och ett stort övertidsuttag, har handläggningstiderna i tillståndsärenden ökat. Behov av resursförstärkningar finns redan under innevarande budgetår, och invandrarverket har därför beviljats anslagsöverskridande för att möjliggöra en förstärkning med ca 80 personer. För nästa budgetår bör verket enligt propositionen permanent tillföras nya medel motsvarande 44 årsarbetskrafter. Resursförstärkningen är beräknad med utgångspunkt i att antalet asylsökande i genomsnitt är ca 1 000 per månad. Föredraganden anför att vid en asylinvandring på högre nivå är det nödvändigt att snabbt kunna förstärka resurserna för tillståndsprövning och inom andra delar av verket som direkt påverkas. För att så skall kunna ske föreslår han att regeringen får ett bemyndigande att besluta om de tillfälliga resursförstärkningar som erfordras för handläggning av asylärenden och mottagning av flyktingar och asylsökande. De genom bemyndigandet beviljade resursförstärkningarna bör varje år i efterskott anmälas för riksdagen.

I propositionen redovisas också andra åtgärder som vidtagits för att hålla handläggningstiderna nere. Sedan rikspolisstyrelsen i oktober 1986 redovisat att balanssituationen beträffande asylärenden var otillfredsställande beslöt regeringen att förstärka polisens resurser för asylutredningar under innevarande budgetår med 23 tjänster. Arbetsmarknadsdepartementets resurser för handläggning av utlänningsärenden förstärktes fr. o. m. den 1 januari 1986 mera långsiktigt med medel motsvarande tio tjänster. Därutöver fick

departementet en tillfällig förstärkning motsvarande fem tjänster. Därefter har extraordinära åtgärder måst vidtas, och fr. o. m. augusti 1986 har utlänningsenheten förstärkts med 25 personer för att under sex månader arbeta av en balans av ca 2 000 utlänningsärenden. Utvecklingen av handläggningstiderna i sådana ärenden vid polismyndigheterna, invandrarverket och departementets utlänningsenhet följs av en grupp inom regeringskansliet.

Ett flertal motioner tar upp frågan om hur man skall komma till rätta med de långa handläggningstiderna i tillståndsärenden och vilka resurser som verket behöver för detta ändamål.

I motion Sf521 av Nils Carlshamre m. fl., yrkande 1, anförs att de 44 nya årsarbetskrafter som invandrarverket tillförs endast innebär en papperskonstruktion. Verkets möjligheter till ytterligare rationalisering är nu praktiskt taget uttömda. Samtidigt har ärendebalansen, trots en väsentligt ökad produktivitet, mer än fördubblats på två år och motionärerna förutser en ytterligare ökning om inte ytterligare resurser tillförs verket. De begär att riksdagen skall anvisa 90 420 000 kr. till anslaget för nästa budgetår, eller samma belopp som verket begärt. Vidare begär de, yrkande 2, ett tillkännagivande om att den specialgrupp inom invandrarverket som sedan i fjol arbetat med att minska ärendebalansen hos regeringen fr. o. m. den 1 april i år skall få förordnande att biträda verket för att arbeta av dess ärendebalans.

Även Bengt Westerberg m. fl. anser i motion Sf516 yrkande 19 att invandrarverket bör få de tjänster som verket begärt för nästa budgetår. Motionärerna begär att riksdagen skall anvisa 94 456 000 kr. till anslaget, vilket möjliggör inrättande av 34 nya tjänster. Motionärerna framhåller att det utdragna väntandet på uppehållstillstånd ger majoriteten av de asylsökande psykiska problem och att det är oacceptabelt att låta dem fortsätta att lida efter sina svåra upplevelser i hemlandet. De begär i yrkande 20 att regeringen skall få i uppdrag att lägga fram förslag i syfte att korta handläggningstiderna.

Lars Werner m. fl. begär i motion Sf514 yrkande 5 att invandrarverket skall få ytterligare resurser för att verkets anställda skall få en dräglig arbetssituation. Den av regeringen föreslagna förstärkningen är enligt motionärerna helt otillräcklig, och de begär att 25 milj. kr. skall anvisas till anslaget utöver vad regeringen föreslagit.

I några motioner begärs tillkännagivanden till regeringen om åtgärder för att minska handläggningstiderna. Rune Backlund m. fl. anför i motion Sf513 yrkande 1 att de åtgärder som föreslås i budgetpropositionen inte är tillräckliga utan att kraftiga resurstillskott måste ske i hela instanskedjan redan innevarande år så att normala handläggningstider kan uppnås fr. o. m. nästa budgetår. Vidare måste enligt motionärerna särskilda insatser vidtas för att behålla kvalificerad personal på tillståndsbyrån. Parallellt med dessa insatser bör en översyn ske av behandlingsordningen av asylärenden i syfte att åstadkomma förenklingar som kan förkorta handläggningstiderna. Alf Svensson anser i motion Sf525 yrkande 2 att antalet handläggartjänster måste ökas.

Hans Göran Franck m. fl. framhåller i motion Sf510 yrkande 1 att det är viktigt att på alla sätt söka koncentrera asylutredningen, och de asylsökande

bör i långt större utsträckning själva kunna medverka till en bra utredning. Vidare måste handläggarnas utbildning fortlöpande förbättras och tillgången till tolkar på frekventa språk säkras. Målsättningen bör vara att en utplacering i kommunerna inte bör ske förrän uppehållstillståndet beviljats, och en tidsgräns inom vilken invandrarverket skall fatta beslut bör fastställas, förslagsvis till två månader. Om inte denna tid kan hållas bör den asylsökande omedelbart kallas till muntlig förhandling, varefter beslut skall fattas senast inom förslagsvis en vecka.

Sedan de nu återgivna motionerna väcktes har regeringen vid sammanträde den 12 februari i år tillkallat två särskilda utredare. Den ene utredaren skall göra en översyn av utlänningslagen och den andre en översyn av organisation och rutiner för handläggning av utlänningslagen.

I direktiven för översynen av utlänningslagen (dir. 1987:3) understryks inledningsvis att det inte är aktuellt att förändra grundprinciperna för flykting- och invandringspolitiken som dessa kommit till uttryck i utlänningslagens regler och i riksdagens beslut med anledning av proposition 1983/84:144. Utredarens centrala uppgift är att, med hänsyn tagen bl. a. till Sveriges internationella förpliktelser, föreslå sådana ändringar av reglerna för handläggning av utlänningsärenden som kan bidra till att korta handläggningstiderna. Målsättningen bör vara en handläggningstid som inte överstiger två månader från ansökningsdagen till dess invandrarverket fattar beslut och två månader för regeringens prövning av ärendet.

Enligt direktiven för översynen av organisation och rutiner för handläggning av utlänningsärenden (dir. 1987:4) anges en motsvarande målsättning beträffande handläggningstider. Utredaren bör undersöka vilka organisatoriska och administrativa förändringar som krävs för att väsentligt förkorta handläggningstiderna i asylärenden och lämna förslag till sådana förändringar. Utredaren bör vidare analysera behovet av och förutsättningarna för att genomföra alla förhör i asylärenden medan den asylsökande befinner sig på en utredningsförläggning. I samband därmed bör också övervägas om det skulle innebära fördelar att den asylsökande normalt vistas på en förläggning till dess tillståndsärendet har avgjorts. Utredaren bör i sitt övervägande utgå från att antalet asylsökande kan vara ungefär lika stort som under senare år och även överväga vilken beredskap som krävs för att möta kraftiga variationer i antalet asylsökande. Parallellt med översynen av organisation och rutiner för att i framtiden förkorta handläggningstiderna bör utredaren också överväga och föreslå de åtgärder som behövs för att på kort sikt komma till rätta med de mycket stora balanser av asylärenden som för närvarande finns hos polisen och invandrarverket.

De båda utredningarna skall bedrivas i nära samarbete med varandra och för båda utredarna gäller att uppdragen bör slutföras senast vid årsskiftet 1987-1988. Den utredare som gör en översyn av utlänningslagen bör senast den 1 juni 1987 redovisa en bedömning av möjligheten att genom ändringar i utlänningslagen kraftigt förkorta handläggningstiderna, medan den andre utredaren skall avlämna en delrapport före denna tidpunkt.

Inom utskottet råder en bred enighet om att nuvarande handläggningstider i asylärenden inte kan accepteras och att åtgärder måste vidtas för att snabbt förkorta dem. Utskottet finner det därför särskilt tillfredsställande att de

båda översynerna på området skall ske snabbt och avslutas senast vid årsskiftet. Utskottet bedömer också utredarnas möjligheter att lägga fram förslag som är ägnade att väsentligt förkorta handläggningstiderna som goda.

Utskottet har stor förståelse för motionärernas krav på att ytterligare resurser bör tillföras invandrarverket under nästa budgetår. Mot bakgrund av de möjligheter att minska handläggningstiderna på annat sätt än genom ökade handläggarresurser som kan komma fram genom det nämnda utredningsarbetet anser utskottet emellertid att det inte är rimligt att i nuläget permanent tillföra invandrarverket ytterligare tjänster utöver de 44 tjänster som föreslagits i propositionen. Däremot kommer invandrarverket att ha ett behov av extra förstärkningar även under nästa budgetår för att kunna arbeta av balanserna. Detta behov kan då tillgodoses inom ramen för det bemyndigande att besluta om resursförstärkningar vid verket utöver anvisade medel som regeringen begärt och som utskottet tillstyrker. Utskottet utgår härvid från att även behovet av snabba förstärkningar vid polismyndigheterna uppmärksamt följs. Utskottet förutsätter också att regeringen verkar för att de handläggare som har haft i uppgift att arbeta av balanserna av tillståndsärenden inom regeringskansliet kan biträda invandrarverket med att avverka ärendebalanserna.

Med det anförda avstyrker utskottet bifall till nu behandlade yrkanden i motionerna Sf521, Sf516, Sf514, Sf513, Sf510 och Sf525 i den mån yrkandena inte kan anses tillgodosedda med vad utskottet ovan anfört.

I flera motioner framförs önskemål om ändringar i handläggningsförfarandet vid invandrarverket. Nils Carlshamre m. fl. begär i motion Sf521 yrkande 6 utredning och förslag om att två handläggare bör delta i beslut i asylärenden. Bengt Westerberg m. fl. i motion Sf516 yrkande 7 och Lars Werner m. fl. i motion Sf505 yrkande 6 anser att beslut i asylärenden alltid skall förses med motivering, medan Per Arne Aglert och Bengt Harding Olson i motion Sf517 anser att i komplicerade asylärenden bör den asylsökande kallas till muntlig förhandling för att ge sina skäl för sin begäran om asyl. I motion Sf516 yrkande 8 begärs också ett tillkännagivande om att verket systematiskt skall dokumentera och sprida praxis i asylärenden.

Samtliga de nu nämnda frågorna kommer såvitt utskottet kan bedöma att aktualiseras i utredningsarbetet, och motionsyrkandena behöver inte nu föranleda någon åtgärd. Utskottet vill i anslutning till yrkandet i motion Sf521 erinra om att två handläggare redan i dag deltar vid beslut som innebär att sökanden vägras asyl. Huruvida detta skall vara fallet även vid för sökanden positiva beslut är till stor del en resursfråga som får bedömas i det pågående utredningsarbetet.

De problem med beslutsmotivering som motionärerna i motionerna Sf516 och Sf505 har påtalat har särskilt uppmärksammats i direktiven för översynen av utlänningslagen. I dessa framhålls att besluten i utlänningsärenden har kritiserats för att vara alltför knapphändigt motiverade och att utredaren bör undersöka om det är möjligt att mer ingående ange skälen för ett beslut utan att äventyra skyddet för den enskilde.

Såsom påpekats i motion Sf516 underströk föredragande statsrådet i proposition 1983/84:144 om invandrings- och flyktingpolitiken starkt vikten av att gällande regler, riktlinjer, motivuttalanden och praxis blir föremål för

en systematisk dokumentation och spridning. Statsrådets uttalande i frågan föranledde inget uttalande från riksdagens sida. Utskottet anser för sin del en sådan dokumentation inte bara vara värdefull ur rättssäkerhetssynpunkt utan även ägnad som ett medel att förkorta handläggningstiderna, detta framför allt med hänsyn till den stora nyrekrytering av handläggare som skett under senare år. Utskottet förutsätter emellertid att även denna fråga uppmärksammas i utredningsarbetet.

Utskottet behandlar slutligen under detta avsnitt motion Sf525 yrkande 5 av Alf Svensson, vari begärs att invandrarverket skall vara skyldigt att under en period välja ut ett antal avvisningsfall och följa de avvisades öden.

Utskottet avstyrkte ett liknande yrkande under föregående riksmöte och framhöll då i sitt av riksdagen godkända betänkande SfU 1985/86:21 att ett avlägsnandebeslut förutsätter att det står klart att utlänningen inte löper risk för förföljelse eller motsvarande. Mot den bakgrunden föreföll det inte rimligt att göra en organiserad uppföljning av vad som händer personer som blir avlägsnade ur landet. Skulle det i något fall komma fram uppgifter om att en avlägsnad person skulle ha råkat illa ut fanns det däremot anledning att undersöka vad som hänt, och utskottet hade erfarit att så sker i praktiken.

Utskottet anser att riksdagen bör vidhålla sitt tidigare beslut och avslå motion Sf525 yrkande 5.

D 2. Informationsverksamhet

Under anslaget beräknas medel för bidrag till den stiftelse som ger ut Invandrartidningen. Vidare bekostas invandrarverkets arbete med sådan samhällsinformation till invandrare som inte ankommer på annan myndighet och verkets påverkans- och samordningsarbete för att öka majoritetsbefolkningens kunskaper om invandring och invandrare.

I propositionen föreslår föredraganden att bidraget till stiftelsen Invandrartidningen beräknas till 5 880 000 kr. För verkets informationsverksamhet beräknas medel till ett belopp av 5 250 000 kr. I detta belopp ingår liksom innevarande budgetår extra medel med 1 milj. kr. för att förstärka informationsarbetet i kommuner som tar emot flyktingar och för att vidga den opinionsbildande verksamheten i flyktingfrågor.

Lars Werner m. fl. framhåller i motion Sf514 att de föreslagna resurserna för informationsverksamheten är otillräckliga och att speciella och ökade insatser krävs på detta område. Motionärerna föreslår i yrkande 1 att ytterligare 1 milj. kr. skall anvisas för ändamålet.

Redan föregående års budgetproposition innehöll förslag om en avsevärt ökad medelsanvisning i syfte att öka informationsarbetet och opinionsbildningen beträffande flyktingfrågor. Sålunda beräknades under anslaget A 2, Utredningar m. m. 1 milj. kr. för opinionsbildande verksamhet i flyktingfrågor och under anslaget D 6, som behandlas nedan, 2 milj. kr. för att stimulera samverkansprojekt mellan kommuner och frivilligorganisationer. Under år 1986 har verksamheten med informationsinsatser och opinionsbildning kunnat öka väsentligt såväl på riksplanet som lokalt. Utskottet konstaterar att även innevarande år föreslår regeringen extra medel inte bara under förevarande anslag D 2 utan även under anslagen A 2 och D 6 för

opinionsbildning och samverkan i flyktingfrågor. Utskottet finner inte anledning att bifalla förslaget i motion Sf514 om ytterligare medel för nämnda ändamål, och utskottet tillstyrker propositionen i nu behandlad del.

D 3. Åtgärder för invandrare

Från anslaget utgår bidrag till den centrala verksamheten vid de riksorganisationer för invandrare som är berättigade till statsbidrag. Vidare utgår bidrag till avgränsade projekt och till viss publikationsverksamhet som sker inom sammanslutningar bland invandrare.

Grunderna för organisationsstödet och för bidrag till avgränsade projekt lades fast vid föregående riksmöte (prop. 1985/86:98, SfU 20, rskr. 301). Stödet till organisationerna har utformats på samma sätt som stödet till folkrörelserna, och organisationerna kan själva välja sin verksamhetsinriktning. Stödet bygger på en indelning i stödklasser efter organisationernas medlemsantal och utgår till riksorganisationer som har minst 1 000 medlemmar som själva individuellt har visat att de vill tillhöra organisationen.

I propositionen räknar föredraganden med att ytterligare någon mer organisation kan visa sig vara bidragsberättigad under nästa budgetår, vilket föranleder ett ökat anslag. I övrigt är anslagsposterna uppräknade med hänsyn till kostnadsökningen. Till bidrag till den centrala verksamheten vid invandrarnas riksorganisationer föreslås 10 190 000 kr., till bidrag till avgränsade projekt 18 540 000 kr. och till viss publikationsverksamhet 145 000 kr. Sammanlagt föreslås till anslaget D 2 anvisat ett reservationsanslag av 12 189 000 kr.

Rune Backlund m. fl. återkommer i motion Sf519 yrkandena 1 och 2 till ett vid fjolårets behandling av proposition 1985/86:98 framställt yrkande om att stödet till invandrarorganisationerna skall utformas såsom ett grundstöd kombinerat med en rörlig del som bygger på antalet medlemmar. Härigenom skulle man undvika tröskeleffekter vid variationer i medlemsantal. Till följd av den föreslagna ändrade bidragskonstruktionen begär motionärerna också att anslaget skall höjas till 14 999 000 kr.

Utskottet framhöll föregående år att den av regeringen förslagna bidragskonstruktionen skulle bli lätt att administrera och överblicka för såväl invandrarverket som för organisationerna. Däremot hade det gjorts gällande under remissbehandlingen av invandrarpolitiska kommitténs förslag till bidragskonstruktion – vilken var densamma som förordas av motionärerna – att detta förslag inte medförde någon förenkling. Utskottet anser att det nu är för tidigt att uttala sig om effekterna av det nya bidragssystemet och att riksdagen bör avslå motion Sf519 yrkandena 1 och 2.

Även när det gäller anslaget D 3 anser Lars Werner m. fl. i motion Sf514 yrkandena 2–4 att regeringens förslag till medelsanvisning är otillräckligt. Motionärerna begär att ytterligare 7 milj. kr. skall anvisas, varav 3 milj. kr. till bidrag till invandrarorganisationerna, 2 milj. kr. till bidrag till vissa avgränsade projekt och 2 milj. kr. till stöd till verksamhet bland invandrarkvinnor inom invandrarorganisationerna. Vidare begär motionärerna i yrkande 6 ett tillkännagivande om att fortsatt ekonomiskt stöd skall utgå till invandrarorganisationernas samarbetsorgan, SIO, för att garantera dess fortsatta verksamhet.

Likartade yrkanden avslogs vid fjolårets riksmöte (se SfU 1985/86:20) med hänvisning till de förbättringar som det nya organisationsstödet innebar för de organisationer som då erhöll verksamhetsbidrag och med hänsyn till angelägenheten av återhållsamhet med statens utgifter. Beträffande bidrag till invandrarorganisationernas samarbetsorgan anslöt sig utskottet till propositionens förslag att, med hänsyn till de uppräkningar av stöden till riksorganisationerna som det nya bidragssystemet medförde, organisationerna i fortsättningen själva borde finansiera en sådan samverkan. Utskottet kan inte heller nu förorda någon ökad medelstilldelning utöver regeringens förslag och avstyrker bifall till motion Sf514 yrkandena 2–4 och 6.

I motion Sf516 yrkande 12 av Bengt Westerberg m. fl. begärs att under anslaget skall anvisas ytterligare 1,1 milj. kr. Härigenom skulle man kunna pröva en modell som utarbetats av Stockholms läns landsting med barnexpertis inkopplad redan från första början av asylutredningen. Detta skulle kunna ske genom att ett specialteam inom PBU förlades till en utredningsförläggning.

Enligt vad utskottet erfarit har Stockholms läns landsting gjort en framställning om medel för ifrågavarande ändamål och framställningen bereds inom regeringskansliet. Utskottet som finner att ändamålet lika väl skulle kunna tillgodoses genom medel från anslagen D 5 eller D 6 anser att den föreliggande ansökan får prövas i vederbörlig ordning inom ramen för anslagna medel, och utskottet avstyrker bifall till motion Sf516 i nu behandlad del.

D 4. Översättningsservice

Från detta anslag bestrids sådana kostnader för SIV:s språksektions verksamhet som inte täcks av intäkter. För budgetåret 1986/87 föreslås i propositionen ett oförändrat förslagsanslag av 200 000 kr.

Utskottet har ingen erinran mot medelsanvisningen till anslaget D 4. Översättningsservice.

D 5. Överföring och mottagning av flyktingar

Från anslaget finansieras organiserad överföring till Sverige av flyktingar och mottagnings- och utredningsförläggningar för flyktingar och asylsökande. Från anslaget bekostas vidare bidrag enligt förordningen (1984:890) om bidrag till flyktingars resa från Sverige för bosättning i annat land samt bidrag enligt förordningen (1984:936) om bidrag till flyktingar för anhörigas resor till Sverige.

Från anslaget kan också vid behov betalas kostnader för extraordinära statliga insatser vid en onormalt stor flyktinginvandring.

I propositionen föreslår föredraganden att insatserna vad gäller den organiserade överföringen av flyktingar till Sverige bör vara av samma omfattning som tidigare, ca 1 250 personer. Han förutsätter att regeringen liksom tidigare därutöver kan besluta om överföring och övriga åtgärder som bedöms nödvändiga under budgetåret. Kostnaderna beräknas till 6,3 milj. kr.

Till följd av det kraftigt ökade antalet asylsökande under hösten 1986 har förläggningskapaciteten fått utökas väsentligt och den 1 december 1986 fanns 16 tillfälliga utredningsförläggningar och tillfälliga s. k. slussförläggningar. Med hänsyn till erfarenheterna från de senaste åren och en bedömning av antalet asylsökande under de närmaste åren bedömer föredraganden att en viss ökning av den fasta förläggningskapaciteten kan komma att behövas. För närvarande bedöms behovet av permanenta platser till högst 1 200. Han är inte nu beredd att utan ytterligare redovisning ta ställning till ett förslag från invandrarverket till ny basorganisation, vare sig vad gäller antal förläggningar, dimensionering eller lokalisering. Ställningstagandet till hur mottagnings- och utredningsverksamheten i anslutning till Arlanda flygplats skall organiseras bör också anstå för en samlad bedömning efter ytterligare utredning. I propositionen beräknas kostnaderna för verksamheten vid mottagnings- och utredningsförläggningar till 400 milj. kr. för nästa budgetår. I propositionen begärs också ett bemyndigande för regeringen att besluta om att inrätta ytterligare permanenta utredningsförläggningar för asylsökande enligt i propositionen angivna riktlinjer. Bidraget till kostnader för flyktingars resor från Sverige för bosättning i annat land beräknas till 2,6 milj. kr. och bidraget till flyktingar för kostnader för anhörigas resor till Sverige beräknas till 2,1 milj. kr. Tillhopa föreslås till anslaget D 5 anvisat ett förslagsanslag av 411 000 000 kr.

Flera motionärer anser att den organiserade överföringen av flyktingar, den s. k. flyktingkvoten, bör öka. Bengt Westerberg m. fl. anser i motion Sf516 yrkande 6 mot bakgrunden av det jämförelsevis låga flyktingtryck som Sverige har, vår höga levnadsstandard och våra stora utrymmen att flyktingkvoten på sikt måste öka. Motionärerna föreslår som ett första steg att flyktingkvoten ökas med 250 personer till 1 500 per år och att anslaget till följd härav skall bestämmas till 413 milj. kr. Lars Werner m. fl. begär i motion Sf505 att regeringen skall höja flyktingkvoten till 3 000 personer per år. Även Hans Göran Franck m. fl. anser i motion Sf509 att det med hänsyn till de faktiska behoven ute i världen behövs en utökning av den svenska flyktingkvoten. Motionärerna påpekar också vikten av att den beslutade flyktingkvoten verkligen utnyttjas och om så inte sker, att ett överskott på den beslutade kvoten under ett år kan utnyttjas under ett kommande år. I motion Sf525 av Alf Svensson yrkande 1 begärs förslag från regeringen om hur ett ökat antal flyktingar kunde tas emot.

Vid behandlingen av motioner om ökad flyktingkvot vid fjolårets riksmöte erinrade utskottet om att flyktingkvoten fastställdes varje år i samråd med FN:s flyktingkommissarie (UNHCR) och att regeringen har en beredskap att överföra flyktingar utöver den fastställda kvoten när situationen kräver det. Utskottet erinrade också om att Sverige inlett samtal med UNHCR om förstärkt samarbete när det gäller överföring av flyktingar från hårt belastade första asylländer. Sådana samtal pågår alltjämt och beroende på resultatet härav kan frågan om en höjning av kvoten komma att aktualiseras.

Såvitt gäller frågan om den del av kvoten som inte utnyttjas under ett år kan utnyttjas senare vill utskottet erinra om att så redan sker, bl. a. på grund av den tid som åtgår både för att ta ut kvotflyktingar och för att överföra dem till Sverige.

Med hänvisning till det anförda anser utskottet att motion Sf516 yrkandena 16 och 17, Sf505 yrkande 3, Sf509 yrkande 1 och Sf525 yrkande 1 inte behöver föranleda någon riksdagens åtgärd.

Två motioner berör invandrarverkets kapacitet att ta emot flyktingar vid förläggningar. Enligt motion Sf516 yrkande 15 av Bengt Westerberg m. fl. har ett motiv för en restriktiv flyktingpolitik varit att flyktingmottagningarna inte klarar av en större belastning. Detta problem går, anför motionärerna, att lösa genom att temporära flyktingmottagningar inrättas vid behov och regeringen bör få i uppdrag att utarbeta en plan för tillfälliga lösningar vid tidpunkter då flyktingmottagningarna får för stor belastning.

Utskottet, som inte känner till vilket belägg motionärerna har för sitt påstående att förläggningskapaciteten skulle styra mottagandet av asylsökande, vill erinra om att invandrarverket gjort stora ansträngningar för att finna tillfälliga lösningar vid tidpunkter då antalet asylsökande kraftigt överstigit det beräknade. Verket kommer också under våren 1987 att rapportera ett uppdrag att utreda beredskapen för mottagande och omhändertagande av flyktingar under kriser och krig. I det sammanhanget uppmärksammas också hur mycket stora flyktingströmmar skall kunna tas emot på kort tid i normal fredstid. Vidare bör som nämnts enligt direktiven för den förutnämnda översynen av organisation och rutiner för handläggning av utlänningsärenden utredaren även överväga vilken beredskap som krävs för att möta kraftiga variationer i antalet asylsökande. Någon åtgärd med anledning av motion Sf516 yrkande 15 är med hänsyn till det anförda inte påkallad.

Görel Bohlin begär i motion Sf515 ett tillkännagivande om att en flyktingsluss för asylsökande som anländer till Sverige via Arlanda flygplats skall ligga i Sigtuna. Motionären vänder sig mot planerna på att flytta den nuvarande flyktingslussen i Märsta kommun till Upplands-Väsby kommun, vilket enligt henne bl. a innebär att man skingrar ett utomordentligt väl intrimmat personalteam som nu arbetar i Sigtuna kommuns tjänst med flyktingmottagning.

Det bemyndigande att vid behov besluta om att inrätta ytterligare permanenta utredningsförläggningar för asylsökande som regeringen begärt att få skall enligt vad som framhållits i propositionen även innefatta att besluta om resurser för inkvartering och asylutredningar i anslutning till Arlanda flygplats. Invandrarverket och rikspolisstyrelsen har haft i uppdrag att lämna förslag i frågan och nyligen föreslagit att Carlslunds vårdhem som ligger i Upplands-Väsby kommun och på ett avstånd av ca 15 km från Arlanda flygplats skall bli en permanent utredningssluss.

Utskottet anser att det bör ankomma på regeringen att ta ställning till var en permanent utredningsförläggning i anslutning till Arlanda flygplats lämpligen bör lokaliseras och tillstyrker att regeringen får det nämnda bemyndigandet. Motion Sf515 får härmed anses besvarad.

Flyktingbarnens situation under vistelsen på förläggningar tas upp i tre motioner. Margareta Palmqvist m. fl. anser i motion Sf512 yrkande 2 att det är angeläget att flyktingar med barn så långt möjligt får plats direkt på en förläggning där de kan få stanna tills de får komma till en kommun. På en sådan förläggning skulle det bli möjligt att samla och utveckla de resurser

som behövs för att hjälpa barnen och deras föräldrar. En social/medicinsk/psykologisk bedömning redan i inledningsskedet skulle enligt motionärerna kunna ge vägledning för hur barnens och de vuxnas behov av hjälp skall utformas under väntetiden. Rune Backlund m. fl. anför i motion Sf513 yrkande 3 att den i propositionen aviserade översynen av reglerna om när ett barn får tas i förvar också bör innefatta en översyn av vilka åtgärder som behövs för att bättre tillgodose flyktingbarnens behov i samband med asylansökan och övrig flyktingmottagning. Bengt Westerberg m. fl. anför i motion Sf516 yrkande 11 att barn kan ha väl så starka skäl att söka politisk asyl som föräldrarna, men att de ytterst sällan får egna utredningar och att handläggaren vid flyktingutredningen inte alltid begär in uppgifter om dem. Motionärerna begär ett tillkännagivande om att bättre utredningar av barnens situation måste göras i asylärenden.

Inom socialstyrelsen pågår för närvarande en utredning om flyktingbarnens situation. I uppdraget ingår bl. a. att utreda den sociala och psykologiska situationen för barnen, socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens eventuella skyldighet att bistå utlänningsmyndigheten med utredningar och utlåtanden i fråga om uppehållstillstånd samt invandrarverkets resp. kommunernas och landstingens ansvar för att asylsökandes och flyktingars sociala och medicinska behov tillgodoses under vistelsen på förläggningar drivna av invandrarverket. Utredningen beräknas bli avslutad under innevarande år.

Utskottet, som vill understryka angelägenheten av att barnens situation noga uppmärksammas såväl vid tillståndsprövningen som under förläggningsvistelsen, anser med hänsyn till det pågående utredningsarbetet att motionerna inte påkallar någon riksdagens åtgärd.

Hans Göran Franck m. fl. tar i motion Sf509 yrkande 2 upp problem som möter flyktingar som önskar återvända till hemlandet. Den tidigare möjligheten för personer som fått svenskt medborgarskap att få ersättning för flygresan bör enligt motionärerna snarast återinföras. Vidare bör flexiblare former för stöd, inte enbart riktade till återvändande utan också till andra repressionsoffer, arbetas fram och stöd till initiativ i form av jordbrukskooperativ, små industrier, handel, service, privata skolor, daghem, hälsocenter m. m. kan då rymmas inom det humanitära biståndet. Flyktingar i Sverige bör också enligt motionärerna få bättre möjligheter bl. a. genom utbildningsbidrag att aktivt planera för sitt återvändande och organisationer som stödjer återvändande flyktingar behöver få större resurser för att kunna stödja olika projektförslag. Slutligen måste pågående arbete för att förbättra de frivilliga möjligheterna att återvända påskyndas och intensifieras.

Enligt vad utskottet erfarit har flera invandrarorganisationer påtalat behovet av åtgärder som underlättar för flyktingar att återvända till hemlandet när förhållandena där medger det. En arbetsgrupp inom arbetsmarknadsdepartementet har fått i uppgift att under det första halvåret 1987 utreda och överväga frågorna i nära samarbete med invandrarorganisationerna. Utskottet förutsätter att de speciella frågor och problem som berörts i motionen kommer att behandlas av arbetsgruppen och någon åtgärd med anledning av motion Sf509 yrkande 2 anser utskottet inte påkallad.

D 6. Ersättning till kommunerna för åtgärder för flyktingar m. m.

Från anslaget finansieras ersättning enligt förordningen (1984:683) om statlig ersättning för mottagande av flyktingar och vissa andra utlänningar. Ersättning kan enligt 5–9 §§ nämnda förordning lämnas för ekonomiskt bistånd som kommunen utgivit till den som väntar på beslut i fråga om uppehållstillstånd och för ekonomiskt bistånd till flyktingar under det år de beviljats uppehållstillstånd samt ytterligare tre år. För ekonomiskt bistånd till sjuka och handikappade flyktingar och flyktingar som är över 60 år då de kommer till Sverige kan ersättning lämnas under längre tid än tre år. Ersättningen utbetalas av länsstyrelsen kalenderårsvis i efterskott.

Vidare kan enligt 10–12 §§ nämnda förordning schablonersättningar utgå till kommuner som har träffat överenskommelse med SIV om mottagande av flyktingar och vissa andra utlänningar. Ersättningarna lämnas av SIV, som enligt 13 § utöver schablonersättningarna också har möjlighet att lämna särskilda bidrag för vissa kostnader. Vidare lämnas enligt 14–17 §§ ersättning till sjukvårdshuvudmännen för sjukvårdskostnader och kostnader för hälsoundersökningar. SIV kan slutligen enligt 24 § samma förordning i särskild ordning utge ersättning till kommunerna för bl. a. kostnader för kollektiva genomgångsbostäder för asylsökande.

Ersättning till kommunerna under budgetåret 1986/87 för ekonomiskt bistånd beräknas i propositionen till 460 milj. kr., schablonersättningar till kommuner som träffat överenskommelse med SIV om mottagande av flyktingar och asylsökande till 240 milj. kr. och särskilda bidrag till kommuner till 13 milj. kr. Ersättning till landstingskommuner för sjukvård m. m. beräknas till 37,1 milj. kr., varav 2,1 milj. kr. avser särskilda bidrag för speciella vårdinsatser för handikappade flyktingar och andra flyktingar med särskilda behov. Slutligen beräknas ersättningar för särskilda genomgångsbostäder till 35 milj. kr. Sammanlagt föreslås anvisat ett förslagsanslag av 785,1 milj. kr.

I motion Sf516 av Bengt Westerberg m. fl. yrkande 18 begärs att under anslaget skall anvisas 789 900 000 kr. Den föreslagna ökningen är en konsekvens av förslaget i samma motion om att flyktingkvoten skall ökas med 250 personer.

I den mån en överföring kommer till stånd under nästa budgetår av ett större antal flyktingar än som beräknas i propositionen har regeringen möjlighet att återkomma till riksdagen i frågan. Utskottet ser nu ingen anledning frångå propositionens förslag till medelsanvisning under förevarande anslag och avstyrker bifall till motion Sf516 yrkande 18.

Ett flertal motionsyrkanden berör konstruktionen av de olika ersättningar som kan utgå till kommunerna.

Nils Carlshamre m. fl. anser i motion Sf521 yrkandena 4 och 5 att den nuvarande konstruktionen med ersättning för flyktingmottagning och för kontant socialbidrag innebär en risk för att flyktingars inträde på arbetsmarknaden försenas. En sammanslagning av de olika bidragsformerna, inkl. sfi-medlen, skulle enligt motionärerna innebära förenklingar för de statliga och kommunala myndigheterna och skapa förutsättningar för "program"

som innebär en kombination av svenskundervisning, praktik- eller beredskapsarbete och/eller arbetsmarknadsutbildning, alltefter individuella behov. Motionärerna anser också att bidraget till bosättning bör omvandlas till ett lån.

Liknande tankegångar framförs i motion Sf513 av Rune Backlund m. fl., yrkande 2. Motionärerna anför att den gällande ordningen, som innebär att ekonomiskt bistånd till flyktingar som tas om hand av en kommun utgår enligt socialtjänstlagen, inte är bra. Den förhållandevis långa tid som man nu får ekonomiskt bistånd utan motprestation verkar hämmande på flyktingars anpassning till ett normalt liv. Motionärerna anser att en översyn av nu gällande regler bör göras skyndsamt i syfte att frikoppla biståndet till flyktingar från socialtjänstlagens bestämmelser och i stället koppla det till någon form av motprestation, t. ex. deltagande i sfi-undervisning, arbetslivspraktik eller annan verksamhet som ingår i det kommunala flyktingmottagandet. Möjligheten att inrätta särskilda bosättningslån för flyktingar bör också enligt motionärerna övervägas.

Även Sture Thun m. fl. begär i motion Sf524 att en översyn skall göras av reglerna för ersättningar till kommunerna. Motionärerna vänder sig emot att ersättning för ekonomiskt bistånd endast utgår under den tid en flykting väntar på uppehållstillstånd och under tre år efter det tillstånd getts. Reglerna medför att kommuner som har många flyktingar som efter denna tid inte lyckats erhålla arbete, har fått ökade kostnader för socialhjälp. Även om hänsyn kan tas till kommunernas kostnader för socialbidrag inom skatteutjämningssystemet, borde enligt motionärerna en jämnare fördelning av kostnaderna för flyktingar åstadkommas mellan kommunerna.

Lars Werner m. fl. anser i motion Sf505, yrkande 1 i motsvarande del, att det kommunala omhändertagandet av flyktingar bör genomgå en grundlig utvärdering. Motionärerna vänder sig mot att socialtjänstlagen tillämpas så att flyktingar kan mista sin rätt till bistånd om de under väntetiden bosätter sig i annan kommun än den anvisade mottagningskommunen.

Inom riksrevisionsverket bedrivs för närvarande ett projektarbete avseende den kommunala flyktingmottagningen och de statliga bidragen till denna. Avsikten är att en rapport i frågan skall föreligga i september 1987 och rapporten skall ligga till grund för en bedömning av om nuvarande statliga bidrag behöver ändras. Samtidigt pågår inom regeringskansliet en översyn av de materiella reglerna för ekonomiskt bistånd till flyktingar och asylsökande. I detta sammanhang kommer frågan om biståndets anknytning till socialtjänstlagen att tas upp och även frågan om bidrag eller lån skall utgå för bosättning. Såsom framhållits i propositionen skall också utbetalningarna av det ekonomiska biståndet utredas i syfte att få till stånd en förenklad administration.

Mot bakgrund härav anser utskottet att resultatet av det ovannämnda översyns- och utredningsarbetet bör avvaktas och att motionerna Sf521 yrkandena 4 och 5, Sf513 yrkande 2, Sf524 och Sf505 yrkande 1 i motsvarande del inte bör föranleda någon riksdagens åtgärd.

Alf Svensson begär i motion Sf525 yrkande 9 ett förslag om att kommunerna skall få större möjlighet att i samverkan disponera statsbidrag för flyktinginsatser över kommungränserna.

Såvitt utskottet kan finna utgör de olika bestämmelserna om statsbidragen inget hinder för en samverkan mellan kommunerna, och kommunerna kan själva besluta om hur man vill använda schablonbidragen. Invandrarverket kan också ge särskilda bidrag till samarbetsprojekt mellan olika kommuner. Även bidragen till genomgångsbostäder bör kunna utnyttjas för objekt som är gemensamma för flera kommuner. Utskottet anser att de nämnda möjligheterna tillgodoser syftet med motion Sf525 yrkande 9.

I motion Sf505 yrkande 5 av Lars Werner m. fl. begärs ett tillkännagivande till regeringen om att asylsökande skall ha rätt till allmän sjukvård.

Under vistelsetiden på förläggning görs en hälsoundersökning med intervju och provtagning för att bedöma smittrisk och behov av akutsjukvård för asylsökande. Under denna tid och under kommunvistelsen fram till dess uppehållstillstånd ges har den asylsökande rätt endast till akutsjukvård, akut tandvård, förlossningsvård och vård vid abort. Utskottet anser att denna vård i princip bör vara tillräcklig så länge det inte står klart att den asylsökande får stanna i landet. Utskottet är dock medvetet om att begränsningen i rätten till sjukvård kan medföra vissa problem när handläggningstiderna i asylärenden är så långa som för närvarande och detta har också uppmärksammats av invandrarverket och sjukvårdshuvudmännen. Med hänsyn härtill och till de åtgärder som nu vidtas för att bringa ned handläggningstiderna till en normal nivå avstyrker utskottet bifall till motion Sf505 yrkande 5.

I såväl motion Sf511 av Margareta Palmqvist och Ulla-Britt Åbark som motion Sf522 av Erkki Tammenoksa och Oskar Lindkvist framhålls folkrörelsernas stora betydelse för att skapa bättre relationer mellan landets majoritetsbefolkning och invandrare/flyktingar och för att ge trygghet och stimulans åt flyktingar. I motion Sf511 erinras om att de särskilda bidragen till kommunerna för stöd till folkrörelser som bedriver lokalt opinionsarbete beviljas kommunerna och i vissa fall Kommunförbundets länsavdelningar. Däremot kan en organisation som vill bedriva opinionsverksamhet inte direkt ansöka hos invandrarverket om bidraget. Motionärerna begär en ändring i detta hänseende. I motion Sf522 begärs ett tillkännagivande om vikten av att de svenska folkrörelserna engageras och får stöd och möjligheter att bedriva opinionsverksamhet. Vidare förordar motionärerna att kontakter mellan landets befolkning och flyktingar bör förbättras med ett faddersystem.

Utskottet har ovan under anslaget D 2 redogjort för vilka medel som under olika anslag finns tillgängliga för opinionsbildande verksamhet i flyktingfrågor. Sålunda beräknas medel härför inte bara under det förevarande anslaget utan även under anslagen A 2 Utredningar och D 2 Informationsverksamhet. Organisationerna har vidare möjlighet att hos invandrarverket ansöka om bidrag för sådan verksamhet inom ramen för de medel som beräknas under anslaget D 3 för bidrag till avgränsade projekt.

Utskottet framhöll vid behandlingen av föregående års budgetförslag beträffande Invandring m. m. i betänkandet SfU 1985/86:13 att regeringens förslag i syfte att öka informationsarbetet och opinionsbildningen beträffande flyktingfrågor innebar att utrymme kom att finnas för en kraftigt ökad verksamhet på detta område. Satsningen fullföljs i årets budgetproposition och goda möjligheter finns således till stöd för folkrörelser och kommuner för

ett fortsatt opinions- och kontaktarbete. Utskottet som i likhet med motionärerna vill understryka angelägenheten av detta arbete anser att motionerna Sf511 och Sf522 får anses besvarade med vad utskottet anfört.

Utskottet behandlar slutligen under detta avsnitt sju motionsyrkanden om möjligheter till arbete eller annan meningsfull sysselsättning under den tid en asylsökande väntar på uppehållstillstånd.

Motionerna Sf501 av Sonja Rembo och Anita Bråkenhielm, Sf504 av Gunnar Thollander och Ingrid Andersson, Sf516 yrkande 21 av Bengt Westerberg m. fl. och Sf518 av Siw Persson syftar till att asylsökande skall kunna få möjlighet till arbetstillstånd under tiden som de väntar på uppehållstillstånd. I motionerna Sf520 av Berndt Ekholm, Sf525 av Alf Svensson och Sf522 av Erkki Tammenoksa och Oskar Lindkvist förordas åtgärder i syfte att bereda asylsökande meningsfull sysselsättning under väntetiden. Som exempel på sådana åtgärder nämns möjligheter till studier eller praktik på arbetsplatser. I motionerna framhålls särskilt de problem som den påtvingade sysslolösheten under de långa handläggningstiderna för uppehållstillstånd utgör för asylsökande.

Ett motionsyrkande om möjlighet till tidsbegränsat arbetstillstånd under väntetid behandlades senast i utskottets betänkande SfU 1985/86:21. Utskottet framhöll då, i enlighet med riksdagens tidigare ställningstagande i frågan, att man i första hand måste komma till rätta med de problem som uppkommer under väntetiden genom att hålla nere handläggningstiderna och utskottet vidhöll att arbetstillstånd borde beviljas först då beslut om uppehållstillstånd ges.

Utskottet, som vill erinra om att det i direktiven såväl för en översyn av utlänningslagen som för en översyn av organisation och rutiner för handläggning av utlänningsärenden särskilt framhållits vilka påfrestningar de långa handläggningstiderna innebär framför allt för dem som söker asyl, anser i avvaktan på resultatet av dessa översyner att riksdagen bör vidhålla sin tidigare inställning och avslå motionerna Sf501, Sf504, Sf516 yrkande 21 och Sf518.

Såvitt gäller möjligheterna till studier och praktik under den tid en asylsökande väntar på beslut om uppehållstillstånd har utskottet erfarit att olika projekt pågår ute i kommunerna i syfte att bereda asylsökande meningsfull sysselsättning under väntetiden. Utskottet anser att sådana verksamheter måste prövas och utformas lokalt efter de olika förutsättningar som råder och att det inte finns anledning till något uttalande från riksdagens sida i frågan. Med det anförda får motionerna Sf520, Sf525 yrkande 10 och Sf522 i motsvarande del anses besvarade.

D 7. Ombudsmannen mot etnisk diskriminering

Från anslaget betalas kostnader för ombudsmannen mot etnisk diskriminering jämte kansli och för nämnden mot etnisk diskriminering.

Utskottet tillstyrker propositionens förslag att under anslaget skall anvisas ett förslagsanslag av 1 911 000 kr.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *statens invandrarverk*

att riksdagen med bifall till propositionen och med avslag på motionerna 1986/87:Sf521 yrkande 1, 1986/87:Sf516 yrkande 19 och 1986/87:Sf514 yrkande 5 *dels* till *Statens invandrarverk* för budgetåret 1987/88 anvisar ett förslagsanslag av 82 558 000 kr., *dels* bemyndigar regeringen att besluta om de resursförstärkningar vid statens invandrarverk som utöver anvisade anslag kan erfordras för handläggning av asylärenden och mottagning av flyktingar och asylsökande,

2. beträffande *åtgärder för att förkorta handläggningstider*

att riksdagen avslår motionerna 1986/87:Sf521 yrkande 2, 1986/87:Sf516 yrkande 20, 1986/87:Sf513 yrkande 1, 1986/87:Sf510 yrkande 1 och 1986/87:Sf525 yrkande 2,

3. beträffande *tvåmansbeslut i asylärenden*

att riksdagen avslår motion 1986/87:Sf521 yrkande 6,

4. beträffande *muntlig handläggning*

att riksdagen avslår motion 1986/87:Sf517,

5. beträffande *motivering av beslut*

att riksdagen avslår motionerna 1986/87:Sf516 yrkande 7 och 1986/87:Sf505 yrkande 6,

6. beträffande *publicering av praxis*

att riksdagen avslår motion 1986/87:Sf516 yrkande 8,

7. beträffande *uppföljning av enskilda ärenden*

att riksdagen avslår motion 1986/87:Sf525 yrkande 5,

8. beträffande *informationsverksamhet*

att riksdagen med bifall till propositionen och med avslag på motion 1986/87:Sf514 yrkande 1 till *Informationsverksamhet* för budgetåret 1987/88 anvisar ett reservationsanslag av 10 250 000 kr.,

9. beträffande *åtgärder för invandrare*

att riksdagen med bifall till propositionen och med avslag på motionerna 1986/87:Sf519 yrkandena 1 och 2, 1986/87:Sf514 yrkandena 2, 3, 4 och 6 och 1986/87:Sf516 yrkande 12 till *Åtgärder för invandrare* för budgetåret 1987/88 anvisar ett reservationsanslag av 12 189 000 kr.,

10. beträffande *översättningsservice*

att riksdagen till *Översättningsservice* för budgetåret 1987/88 anvisar ett förslagsanslag av 200 000 kr.,

11. beträffande *flyktingkvoten*

att riksdagen avslår motionerna 1986/87:Sf516 yrkande 16, 1986/87:Sf505 yrkande 3, 1986/87:Sf509 yrkande 1 och 1986/87:Sf525 yrkande 1,

12. beträffande *plan för tillfälliga förläggningsplatser*

att riksdagen avslår motion 1986/87:Sf516 yrkande 15,

13. beträffande *utredningsförläggningar*

att riksdagen med avslag på motion 1986/87:Sf515 bemyndigar regeringen att vid behov besluta om att inrätta ytterligare permanenta utredningsförläggningar för asylsökande i enlighet med de riktlinjer som förordats i propositionen,

14. beträffande *flyktingbarnens behov vid förläggningsvistelse m. m.*
att riksdagen avslår motionerna 1986/87:Sf512 yrkande 2, 1986/87:Sf513 yrkande 3 och 1986/87:Sf516 yrkande 11,

15. beträffande *åtgärder vid flyktingåtervändande*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Sf509 yrkande 2,

16. beträffande *överföring och mottagning av flyktingar m. m.*
att riksdagen med bifall till propositionen och med avslag på motion 1986/87:Sf516 yrkande 17 till *Överföring och mottagning av flyktingar m. m.* för budgetåret 1987/88 anvisar ett förslagsanslag av 411 000 000 kr.,

17. beträffande *översyn av bidragskonstruktioner m. m.*
att riksdagen avslår motionerna 1986/87:Sf513 yrkande 2, 1986/87:Sf521 yrkandena 4 och 5, 1986/87:Sf524 och 1986/87:Sf505 yrkande 1 i motsvarande del,

18. beträffande *samverkan mellan kommuner*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Sf525 yrkande 9,

19. beträffande *sjukvård för asylsökande*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Sf505 yrkande 5,

20. beträffande *bidrag för opinions- och kontaktverksamhet*
att riksdagen avslår motionerna 1986/87:Sf511 och 1986/87:Sf522, sistnämnda motion i motsvarande del,

21. beträffande *arbetstillstånd m. m. under väntetid*
att riksdagen avslår motionerna 1986/87:Sf501, 1986/87:Sf504, 1986/87:Sf518, 1986/87:Sf520, 1986/87:Sf525 yrkande 10, 1986/87:Sf516 yrkande 21 och 1986/87:Sf522, sistnämnda motion i motsvarande del,

22. beträffande *ersättning till kommuner*
att riksdagen med bifall till propositionen och med avslag på motion 1986/87:Sf516 yrkande 18 till *Ersättning till kommunerna för åtgärder för flyktingar m. m.* för budgetåret 1987/88 anvisar ett förslagsanslag av 785 100 000 kr.,

23. att riksdagen till *Ombudsmannen mot etnisk diskriminering m. m.* för budgetåret 1987/88 anvisar ett förslagsanslag av 1 911 000 kr.

Stockholm den 9 april 1987

På socialförsäkringsutskottets vägnar

Doris Håvik

Närvarande: Doris Håvik (s), Nils Carlshamre (m), Börje Nilsson (s), Ralf Lindström (s), Karin Israelsson (c), Gullan Lindblad (m), Lena Öhrsvik (s), Nils-Olof Gustafsson (s), Kenth Skårvik (fp), Ingegerd Elm (s), Rune Backlund (c), Margó Ingvardsson (vpk), Margareta Persson (s), Sten Andersson i Malmö (m) och Barbro Sandberg (fp).

1. Statens invandrarverk (mom. 1)

Nils Carlshamre (m), Gullan Lindblad (m), Kenth Skårvik (fp), Sten Andersson i Malmö (m) och Barbro Sandberg (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 7 med "Inom utskottet" och slutar på s. 8 med "ovan anfört." bort ha följande lydelse:

Invandrarverket begärde i sin petita medel för 78 nya tjänster, men medel för endast 44 tjänster bifalls av regeringen i budgetpropositionen. Dessa pengar är dock inte ett nytillskott, utan innebär endast en permanentning av tidigare beviljade extra resurser. Om invandrarverket skall tillföras några nya tjänster måste därför ytterligare pengar anslås. Med det nuvarande stora antalet ärenden som ännu ej avgjorts av SIV, och i beaktande av det ökade antalet asylsökande, bör medel för ytterligare tjänster anslås. Utskottet föreslår därför att invandrarverket beviljas ett lika stort anslag som man äskat i sin petita eller 94 456 000 kr., vilket bl. a. möjliggör 34 nya tjänster.

dels att moment 1 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

1. beträffande *statens invandrarverk*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Sf516 yrkande 19 och med anledning av propositionen och motionerna 1986/87:Sf521 yrkande 1 och 1986/87:Sf514 yrkande 5 *dels* till *Statens invandrarverk* för budgetåret 1987/88 anvisar ett förslagsanslag av 94 456 000 kr., *dels* bemyndigar regeringen att besluta om de resursförstärkningar vid statens invandrarverk som utöver anvisade anslag kan erfordras för handläggning av asylärenden och mottagning av flyktingar och asylsökande,

2. Statens invandrarverk (mom. 1)

Margó Ingvardsson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 7 med "Inom utskottet" och slutar på s. 8 med "ovan anfört." bort ha följande lydelse:

Invandrarverkets ständigt otillräckliga resurser, den ökade tillströmningen av flyktingar och det nya systemet med kommunalt omhändertagande av flyktingar har gjort att invandrarverket i dag inte kan fylla sina arbetsuppgifter. Det invandrarpolitiska arbete som verket förut bedrev har nästan försvunnit till förmån för akuta insatser inom flyktingmottagandet. Verkets personal behöver också få en dräglig arbetssituation. Utskottet anser att det är ytterst viktigt att förutsättningar skapas så att invandrarverket fyller sina uppgifter på ett tillfredsställande sätt. Såväl förslagen i propositionen som i motionerna Sf521 och Sf514 om medel för nya tjänster är helt otillräckliga, och utskottet anser att 25 milj. kr. utöver regeringens förslag bör anvisas för personalförstärkningar vid verket.

dels att moment 1 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

1. beträffande *statens invandrarverk*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Sf514 yrkande 5 och med

anledning av propositionen och motionerna 1986/87:Sf516 yrkande 9 och 1986/87:Sf521 yrkande 1 *dels* till *Statens invandrarverk* för budgetåret 1987/88 anvisar ett förslagsanslag av 107 558 000 kr., *dels* bemyndigar regeringen att besluta om de resursförstärkningar vid statens invandrarverk som utöver anvisade anslag kan erfordras för handläggning av asylärenden och mottagning av flyktingar och asylsökande,

3. Tvåmansbeslut i asylärenden (mom. 3)

Nils Carlshamre, Gullan Lindblad och Sten Andersson i Malmö (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 8 som börjar med "Samtliga de" och slutar med "pågående utredningsarbetet." bort ha följande lydelse:

För att asylsökande och svenska organisationer som hanterar flyktingfrågor skall känna förtroende för invandrarverkets handläggning är det enligt utskottets uppfattning nödvändigt att rutinerna utformas på ett sätt som fyller högt ställda krav på rättssäkerhet. Även om en utredning utförs av endast en handläggare bör fler än en delta i beslutet. Den översyn av lagstiftning och handläggningsrutiner som nu pågår bör innebära att man bl. a. analyserar också den aspekten. Kostnadsökningarna för en sådan ändring torde vara marginella i den totala flyktingbudgeten. En förändring från enmans- till tvåmansbeslut i asylärenden skulle också för handläggarna innebära lättnader i en påfrestande arbetssituation. Vad utskottet anfört bör med anledning av motion Sf521 yrkande 6 ges regeringen till känna.

dels att moment 3 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

3. beträffande *tvåmansbeslut i asylärenden*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Sf521 yrkande 6 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

4. Motivering av beslut (mom. 5)

Kenth Skårvik och Barbro Sandberg (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 8 som börjar med "De problem" och slutar med "den enskilde." bort ha följande lydelse:

En grundläggande princip i svensk rätt är att beslut skall motiveras. Förvaltningslagens regler om motivering av beslut gäller även i asylärenden. Men av sekretesskäl efterlevs de inte. Arbetsbördan för invandrarverket är ett annat skäl som anförs mot att motivera besluten i asylärenden. Sådana argument är stötande för rättskänslan.

Enligt utskottets uppfattning måste beslut i asylärenden motiveras. Det är inte tillräckligt att enbart återge innehållet i de åberopade lagrummen. Motiveringen bör anges i själva beslutet. Den asylsökande och dennes juridiska ombud skall självklart få ta del av beslutet med motivering, även i de fall detta sekretessbeläggs. Så länge besluten inte motiveras kan myndigheternas handläggning inte kontrolleras på ett tillfredsställande sätt. Besluts-

motivering behövs dessutom för att kunna ha tillgång till en rättspraxis eftersom det utan en sådan praxis är svårt att skapa rättssäkerhet.

Det får ankomma på regeringen att snarast förelägga riksdagen de förslag till lagändringar som behövs för att genomföra den ovan angivna ordningen.

dels att moment 5 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

5. beträffande *motivering av beslut*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Sf516 yrkande 7 och med anledning av motion 1986/87:Sf505 yrkande 6 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

5. Motivering av beslut (mom. 5)

Margó Ingvardsson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 8 som börjar med "De problem" och slutar med "den enskilde." bort ha följande lydelse:

En viktig princip i svenskt rättsväsende är att beslut som fattas av olika myndigheter och organ med verkställande funktion bör motiveras. Det är en förutsättning för granskning av olika myndigheters maktutövning. Samma princip måste gälla invandrarverkets avslagsbeslut i olika asylärenden. Som det är i dag får varken flyktingen själv, hans ombud eller de högre instanser som handlägger överklaganden reda på motiveringen till beslut om avslag på asylsökan. Det innebär bl. a. att flyktingens juridiska ombud inte vet vad han skall grunda ett eventuellt överklagande på. Det innebär också att den politiska kontrollen och debatten kring flyktingpolitiken försvåras avsevärt. Mot denna bakgrund anser utskottet att det ur rättssäkerhetssynpunkt är helt nödvändigt att beslutsmotiveringen ges åtminstone till asylsökanden själv och hans juridiska ombud.

Vad utskottet anfört bör med bifall till motion Sf505 yrkande 6 ges regeringen till känna.

dels att moment 5 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

5. beträffande *motivering av beslut*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Sf505 yrkande 6 och med anledning av motion 1986/87:Sf516 yrkande 7 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

6. Publicering av praxis (mom. 6)

Kenth Skårvik och Barbro Sandberg (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 8 som börjar med "Såsom påpekats" och slutar på s. 9 med "i utredningsarbetet." bort ha följande lydelse:

I flera omgångar har invandrarverket påmints om riksdagens beslut att verket systematiskt skulle dokumentera och sprida den praxis som finns i fråga om att ge uppehållstillstånd åt asylsökande. Det är enligt utskottets uppfattning stötande att riksdagsbeslut ignoreras under flera år. Riksdags-

beslutet kan inte heller anses som automatiskt upphävt genom regeringens skrivelse om flyktingpolitiken. Skrivelsen om flyktingpolitiken och en dokumentation om praxis är två helt olika instrument för att möjliggöra politisk debatt och en demokratisk kontroll av hur flyktingpolitiken utformas i praktiken.

dels att moment 6 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

6. beträffande *publicering av praxis*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Sf516 yrkande 8 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

7. Informationsverksamhet (mom. 8)

Margó Ingvardsson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 9 med "Redan föregående" och slutar på s. 10 med "behandlad del." bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att det behövs speciella och ökade insatser på informationsverksamhetens område. De personer som arbetar med flyktingar och invandrare i de olika kommunala församlingarna och på olika nivåer i samhällsapparaten behöver en ökad och kontinuerlig information om frågorna. Detta är en förutsättning för invandrarpolitikens framgångar och en garanti mot breda invandrarfientliga störningar. Utskottet föreslår därför att, såsom begärts i motion Sf514, ytterligare 1 milj. kr. anvisas under anslaget Informationsverksamhet.

dels att moment 8 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

8. beträffande *informationsverksamhet*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Sf514 yrkande 1 och med anledning av propositionen till *Informationsverksamhet* för budgetåret 1987/88 anvisar ett reservationsanslag av 11 250 000 kr.,

8. Åtgärder för invandrare (mom. 9)

Karin Israelsson och Rune Backlund (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 10 som börjar med "Utskottet framhöll" och slutar med "och 2." bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att den utformning stödet till invandrarorganisationerna fick genom föregående riksmötets beslut leder till besvärande tröskeleffekter. Stödet bör i stället utformas som ett grundstöd kombinerat med ett rörligt stöd beräknat per medlem. En sådan konstruktion ger ett jämnare utfall såväl mellan organisationerna som över åren. En modell för det stöd utskottet förordar har utformats av invandrarpolitiska kommittén. Enligt utskottets mening bör regeringen snarast ändra konstruktionen av stödet till organisationerna på sätt utskottet förordat.

Till följd härav och för att också förbättra det samlade stödet till invandrarorganisationerna föreslår utskottet att anslaget höjs med 2,81 milj. kr. i förhållande till regeringens förslag.

dels att moment 9 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

9. beträffande *åtgärder för invandrare*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Sf519 yrkandena 1 och 2 och med anledning av propositionen och motion 1986/87:Sf514 yrkande 2 samt med avslag på motionerna 1986/87:Sf514 yrkandena 3, 4 och 6 och 1986/87:Sf516 yrkande 12 *dels* som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört, *dels* till *Åtgärder för invandrare* för budgetåret 1987/88 anvisar ett reservationsanslag av 14 999 000 kr.,

9. Åtgärder för invandrare (mom. 9)

Kenth Skårvik och Barbro Sandberg (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 11 som börjar med "Enligt vad" och slutar med "behandlad del." bort ha följande lydelse:

Ett förslag på hur barnexpertis regelmässigt kan kopplas in från första början av en asylutredning har utarbetats av PBU i Stockholms län; man vill där i samarbete med landstinget skapa ett specialteam inom PBU för flyktingbarn, förlagt till en utredningsförläggning. Den föreslagna modellen förefaller vara väl ägnad att tillfredsställa kraven på att bättre uppmärksamma flyktingbarnens situation. Utskottet anser att utrymme för kostnader för ett sådant specialteam bör skapas genom att till anslaget D 3 anvisas ytterligare 1,1 milj. kr.

dels att moment 9 i hemställan bort ha följande lydelse:

9. beträffande *åtgärder för invandrare*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Sf516 yrkande 12 och med anledning av propositionen samt med avslag på motionerna 1986/87:Sf519 yrkandena 1 och 2 och 1986/87:Sf514 yrkandena 2, 3, 4 och 6 *dels* som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört, *dels* till *Åtgärder för invandrare* för budgetåret 1987/88 anvisar ett reservationsanslag av 13 289 000 kr.,

10. Åtgärder för invandrare (mom. 9)

Margó Ingvardsson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 11 som börjar med "Likartade yrkanden" och slutar med "och 6." bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets uppfattning bör den verksamhet som får bidrag från anslaget Åtgärder för invandrare ha hög prioritet vid medelstilldelningen. Utskottet föreslår därför att för organisationsstöd anslås ytterligare 5 milj. kr., varav 3 milj. kr. för den centrala verksamheten vid invandrarorganisationerna och 2 milj. kr. för kvinnoverksamhet inom organisationerna. Vidare bör till avgränsade projekt anslås ytterligare 2 milj. kr. Totalt bör anslaget således ökas med 7 milj. kr.

dels att moment 9 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

9. beträffande *åtgärder för invandrare*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Sf514 yrkandena 2, 3, 4 och 6 och med anledning av propositionen och motion 1986/87:Sf519 yrkande 1 samt med avslag på motionerna 1986/87:Sf519 yrkande 2 och 1986/87:Sf516 yrkande 12 *dels* som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört, *dels* till *Åtgärder för invandrare* för budgetåret 1987/88 anvisar ett reservationsanslag av 19 189 000 kr.,

11. Flyktingkvoten (mom. 11), överföring och mottagning av flyktingar m. m. (mom. 16) och ersättning till kommuner (mom. 22)

Kenth Skårvik och Barbro Sandberg (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 12 med "Vid behandlingen" och slutar på s. 13 med "riksdagens åtgärd." bort ha följande lydelse:

Ett generöst mottagande av asylsökande står inte i någon som helst motsatsställning till att öka antalet kvotflyktingar. Mot bakgrund av det jämförelsevis låga flyktingtryck Sverige har, vår höga levnadsstandard och stora utrymmen anser utskottet att flyktingkvoten på sikt måste ökas. Utskottet föreslår att flyktingkvoten i år ökas med 250 personer till 1 500 personer som ett första steg. Anslaget D 5 Överföring och mottagning av flyktingar m. m. bör därför bestämmas till 413 000 000 kr. och anslaget D 6 Ersättning till kommunerna för åtgärder för flyktingar m. m. till 789 900 000 kr.

dels att momenten 11, 16 och 22 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

11. beträffande *flyktingkvoten*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Sf516 yrkande 16 och med anledning av motionerna 1986/87:Sf505 yrkande 3, 1986/87:Sf509 yrkande 1 och 1986/87:Sf525 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

16. beträffande *överföring och mottagning av flyktingar*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Sf516 yrkande 17 och med anledning av propositionen till *Överföring och mottagning av flyktingar m. m.* för budgetåret 1987/88 anvisar ett förslagsanslag av 413 000 000 kr.,

22. beträffande *ersättning till kommuner*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Sf516 yrkande 18 och med anledning av propositionen till *Ersättning till kommunerna för åtgärder för flyktingar m. m.* för budgetåret 1987/88 anvisar ett förslagsanslag av 789 900 000 kr.,

12. Flyktingkvoten (mom. 11)

Margó Ingvardsson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 12 med "Vid behandlingen" och slutar på s. 13 med "riksdagens åtgärd." bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att den sedan snart tio år oförändrade kvoten för den organiserade överföringen av flyktingar till Sverige bör höjas till 3 000 personer i enlighet med vad som föreslagits i motion Sf505. Nödvändiga medel för ändamålet bör anslås på tilläggsbudget för budgetåret 1987/88.

dels att moment 11 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

11. beträffande *flyktingkvoten*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Sf505 yrkande 3 och med anledning av motionerna 1986/87:Sf516 yrkande 16, 1986/87:Sf509 yrkande 1 och 1986/87:Sf525 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

13. Utredningsförläggningar (mom. 13)

Nils Carlshamre, Gullan Lindblad och Sten Andersson i Malmö (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 13 som börjar med "Det bemyndigande" och slutar med "anses besvarad." bort ha följande lydelse:

För ett korrekt flyktingmottagande är det absolut nödvändigt med kompetent personal. Vid den nuvarande s. k. flyktingslussen i Sigtuna kommun arbetar ett utomordentligt väl intrimmat personalteam. Eftersom slussen ligger nära Arlanda flygplats kan flyktingar som kommer dit tas om hand snarast möjligt. Invandrarverkets förslag att förlägga den första mottagningen av flyktingar som kommer till Arlanda till Carlslunds vårdhem i Upplands-Väsby kommun innebär att man skingrar ett väl fungerande arbetsteam i Sigtuna kommuns tjänst. Med hänsyn till arbetsbördan hos polisens utredningspersonal är det också olyckligt att flyktingförläggningen lokaliseras längre bort från flygplatsen. Utskottet anser därför att en flyktingsluss för ankommande flyktingar vid Arlanda även fortsättningsvis bör finnas i Sigtuna kommun.

dels att moment 13 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

13. beträffande *utredningsförläggningar*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Sf515 och med anledning av propositionen *dels* som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört, *dels* i övrigt bemyndigar regeringen att vid behov besluta om att inrätta ytterligare permanenta utredningsförläggningar för asylsökande i enlighet med de riktlinjer som förordats i propositionen.

14. Flyktingbarnens behov vid förläggningsvistelse m. m. (mom. 14)

Kenth Skårvik och Barbro Sandberg (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 14 som börjar med "Utskottet, som" och slutar med "riksdagens åtgärd." bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets uppfattning måste barnens situation uppmärksammas i samtliga fall av asylutredningar. Barn får ytterst sällan egna utredningar i asylärenden, trots att de kan ha väl så starka skäl att söka asyl som föräldrarna. Handläggaren vid flyktingutredningen begär inte heller alltid in uppgifter om barnen. Detta kan ibland leda till att familjer med barn som verkligen varit i starkt behov av att få stanna i Sverige inte fått göra det.

Förutom flyktingbarnens rättssäkerhet och deras behov av att inte bli bortglömda i utredningarna är det viktigt att man behandlar och förebygger psykiska störningar till följd av flykten eller de långa väntetiderna. Barn med svåra upplevelser kan behöva terapi, och det specialteam inom PBU som utskottet ovan förordat i reservation 9 kan komma väl till pass med den uppbyggnad av kompetens och erfarenhet som då sker. Det är också angeläget att ärenden som rör familjer med barn behandlas skyndsamt så att inte barnens utveckling störs av den press de upplever under en lång utredningstid.

dels att moment 14 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

> 14. beträffande *flyktingbarnens behov vid förläggningsvistelse m. m.*
>
> att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Sf516 yrkande 11 och med anledning av motionerna 1986/87:Sf512 yrkande 2 och 1986/87:Sf513 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

15. Flyktingbarnens behov vid förläggningsvistelse m. m. (mom. 14)

Karin Israelsson och Rune Backlund (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 14 som börjar med "Utskottet, som" och slutar med "riksdagens åtgärd." bort ha följande lydelse:

Utskottet kan konstatera att det uttalande som gjordes i proposition 1983/84:144 om att "vid bedömningen av utlänningsärenden som rör barnfamiljer skall självfallet beaktas sådana omständigheter av humanitär natur som hänför sig till barnen och deras situation från hälsosynpunkt och i övrigt" inte fått praktiskt genomslag. En rapport som presenterats av Rädda barnen har visat på en rad brister i flyktingmottagningen när det gäller att tillgodose barnens behov. Den i budgetpropositionen aviserade översynen av reglerna om när barn kan tas i förvar bör därför enligt utskottets mening vidgas till att också presentera åtgärder som kan bättre tillgodose flyktingbarnens behov i samband med asylansökan och övrig flyktingmottagning.

dels att moment 14 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

14. beträffande *flyktingbarnens behov vid förläggningsvistelse m. m.*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Sf513 yrkande 3 och med anledning av motionerna 1986/87:Sf512 yrkande 2 och 1986/87:Sf516 yrkande 11 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

16. Översyn av bidragskonstruktioner m. m. (mom. 17)

Nils Carlshamre, Gullan Lindblad och Sten Andersson i Malmö (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 16 som börjar med "Mot bakgrund" och slutar med "riksdagens åtgärd." bort ha följande lydelse:

Det utrednings- och översynsarbete som pågår beträffande bidrag och ersättningar som utgår till kommunerna för flyktingmottagande m. m. bör enligt utskottets uppfattning innefatta även bidrag för sfi-undervisning. En sammanslagning av schablonersättningar, sfi-medel och ekonomiskt bistånd skulle innebära förenklingar för statliga och kommunala myndigheter och gynna okonventionella och lokalt betingade anordningar för flyktingar. En sammanslagning av medlen skulle också skapa förutsättningar för "program" som innebär en kombination av svenskundervisning, praktik och beredskapsarbeten och arbetsmarknadsutbildning, allt efter individuella behov. Med hänsyn till de ökade kostnaderna för flyktingmottagningen bör man också återgå till att ge lån i stället för bidrag till flyktingars bosättning. Vad utskottet anfört bör med bifall till motion Sf521 yrkandena 4 och 5 ges regeringen till känna.

dels att moment 17 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

17. beträffande *översyn av bidragskonstruktioner m. m.*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Sf521 yrkandena 4 och 5 och med anledning av motionerna 1986/87:Sf513 yrkande 2, 1986/87:Sf524 och 1986/87:Sf505 yrkande 1 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

17. Översyn av bidragskonstruktioner m. m. (mom. 17)

Margó Ingvardsson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 16 som börjar med "Mot bakgrund" och slutar med "riksdagens åtgärd." bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening bör den utredning som pågår inom regeringskansliet om det ekonomiska biståndets anknytning till socialtjänstlagen resultera i ett skyndsamt förslag till lagändring som innebär att asylsökande skall kunna erhålla ekonomiskt bistånd oavsett om de väljer att under väntetiden vistas i en annan kommun än i den som de hänvisats till av invandrarverket. Detta bör med anledning av motion Sf521 ges regeringen till känna.

dels att moment 17 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

17. beträffande *översyn av bidragskonstruktioner*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Sf505 yrkande 1 i motsvarande del och med avslag på motionerna 1986/87:Sf513 yrkande 2, 1986/87:Sf521 yrkandena 4 och 5 och 1986/87:Sf524 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

18. Sjukvård för asylsökande (mom. 19)

Margó Ingvardsson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 17 som börjar med "Under vistelsetiden" och slutar med "yrkande 5." bort ha följande lydelse:

Den akutsjukvård som i dag ges en asylsökande är enligt utskottets uppfattning helt otillräcklig. Omfattningen av akutsjukvården är också oftast helt beroende av resp. läkares välvilliga tolkning av vad som är att hänföra till akutsjukvård. Utskottet anser därför att asylsökande bör ha samma rätt till sjukvård som de som är bosatta i landet. Det anförda bör med bifall till motion Sf505 yrkande 5 ges regeringen till känna.

dels att moment 19 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

19. beträffande *sjukvård för asylsökande*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Sf505 yrkande 5 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

19. Arbetstillstånd m. m. under väntetid (mom. 21)

Nils Carlshamre, Gullan Lindblad och Sten Andersson i Malmö (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 18 som börjar med "Ett motionsyrkande" och slutar med "och Sf518." bort ha följande lydelse:

Såsom framhållits i motion Sf501 utsätts asylsökande för mycket stora påfrestningar under en påtvingad, ibland årslång, sysslolöshet medan de väntar på uppehållstillstånd. I allmänhet är de asylsökande inställda på att skapa sig en ny framtid och försörja sig genom eget arbete. I stället hamnar de i en beroendesituation som de inte kan påverka. En del svenska medborgare uppfattar också de asylsökandes sysslolöshet som ett hot mot den egna välfärden, och det är inte allmänt känt att en asylsökande förmenas rätten att själv arbeta för sitt uppehälle.

Utskottet anser därför, i de fall det står klart att de asylsökandes fall skall tas upp till utredning om uppehållstillstånd, att ett tidsbegränsat arbetstillstånd bör kunna ges och att regeringen bör ändra utlänningsförordningen i enlighet härmed.

dels att moment 21 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

21. beträffande *arbetstillstånd m. m. under väntetid*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Sf501 och med anledning av motionerna 1986/87:Sf504, 1986/87:Sf518, 1986/87:Sf520, 1986/87:Sf525 yrkande 10, 1986/87:Sf516 yrkande 21 och 1986/87:Sf522,

sistnämnda motion i motsvarande del, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

20. Arbetstillstånd m. m. under väntetid (mom. 21)

Kenth Skärvik och Barbro Sandberg (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 18 som börjar med "Ett motionsyrkande" och slutar med "och Sf518." bort ha följande lydelse:

De långa väntetiderna blir än mer destruktiva för den asylsökande då man inte får lov att arbeta under tiden. Flertalet asylsökande får efter beslut lov att stanna i Sverige. Utskottet anser att det vore en stor fördel för dem och en god början på vistelsen i Sverige om de kunde arbeta under väntetiden. Integreringen i samhället underlättas och självkänslan stärks av att kunna göra nytta och få del av en arbetsgemenskap. En mycket negativ följd av kombinationen långa väntetider och förbud mot att arbeta är att många svenskar reagerar mot att de asylsökande "lever på det sociala".

Enligt utskottets mening är den bästa lösningen på detta problem att radikalt korta väntetiderna. Regeringen bör emellertid också pröva möjligheterna att tillåta beredskapsarbete under väntetiden.

dels att moment 21 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

21. beträffande *arbetstillstånd m. m. under väntetid*
att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Sf516 yrkande 21 och med anledning av motionerna 1986/87:Sf501, 1986/87:Sf504, 1986/87:Sf518, 1986/87:Sf520, 1986/87:Sf525 yrkande 10 och 1986/87:Sf522, sistnämnda motion i motsvarande del, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

Särskilt yttrande

Översyn av bidragskonstruktioner m. m. (mom. 17)

Karin Israelsson och Rune Backlund (båda c) anför:

I motion Sf513 har framhållits att den nu gällande ordningen för ekonomiskt bistånd inte är bra. Det är viktigt att flyktingen så snabbt som möjligt kommer in i ett "normalt" liv och själv kan svara för sin försörjning. Den förhållandevis långa tid som man kan få ekonomiskt bistånd utan motprestation verkar hämmande på flyktingarnas anpassning till ett normalt liv.

Med hänsyn till det översyns- och utredningsarbete som pågår beträffande flyktingmottagningen och de statliga bidragen i anslutning härtill har vi för dagen inget yrkande i frågan. Vi förutsätter emellertid att det nämnda arbetet ger ett snabbt resultat och att de synpunkter på bidragskonstruktionen som framförts i motion Sf513 beaktas.

Innehållsförteckning

Propositionen 1
Motioner väckta under allmänna motionstiden 1986/87 1
Utskottet
D 1. Statens invandrarverk 5
D 2. Informationsverksamhet 9
D 3. Åtgärder för invandrare 10
D 4. Översättningsservice 11
D 5. Överföring och mottagning av flyktingar 11
D 6. Ersättning till kommunerna för åtgärder för flyktingar m. m. 15
D 7. Ombudsmannen mot etnisk diskriminering 18
Hemställan 19
Reservationer
1 Statens invandrarverk (fp) 21
2 Statens invandrarverk (vpk) 21
3 Tvåmansbeslut i asylärenden (m) 22
4 Motivering av beslut (fp) 22
5 Motivering av beslut (vpk) 23
6 Publicering av praxis (fp) 23
7 Informationsverksamhet (vpk) 24
8 Åtgärder för invandrare (c) 24
9 Åtgärder för invandrare (fp) 25
10 Åtgärder för invandrare (vpk) 25
11 Flyktingkvoten, överföring och mottagning av flyktingar m. m. och ersättning till kommuner (fp) 26
12 Flyktingkvoten (vpk) 26
13 Utredningsförläggningar (m) 27
14 Flyktingbarnens behov vid förläggningsvistelse m. m. (fp) 27
15 Flyktingbarnens behov vid förläggningsvistelse m. m. (c) 28
16 Översyn av bidragskonstruktioner m. m. (m) 29
17 Översyn av bidragskonstruktioner m. m. (vpk) 29
18 Sjukvård för asylsökande (vpk) 30
19 Arbetstillstånd m. m. under väntetid (m) 30
20 Arbetstillstånd m. m. under väntetid (fp) 30
Särskilt yttrande
Översyn av bidragskonstruktioner m. m. (c) 31

gotab Stockholm 1987 12802